

22.10.2009

Kehitä ja päivitä asiakaspalvelutaitojasi -koulutuspäivässä

Näkemyksiä Google-sukupolven informaatiolukutaidosta

Maarit Putous

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Mikä "Google-sukupolvi"?

Mitä informaatiolukutaito on?

*Missä kirjastoammattilaisia
tarvitaan?*

Informaatiolukutaitoinen henkilö kykenee:

- määrittelemään tarvittavan tiedon luonteen ja laajuuden
- hakemaan tarvittavan tiedon tehokkaasti
- arvioimaan tietoa ja sen lähteitä kriittisesti
- liittämään valitun tiedon omaan tietopohjaansa
- käyttämään tietoa tehokkaasti saavuttaakseen tietyn päämäärän
- ymmärtämään tiedon käyttöön liittyviä taloudellisia, oikeudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä ja toimimaan eettisesti ja laillisesti hakiessaan ja käyttäessään tietoa.

1. Informaatiolukutaitoinen henkilö määrittelee tarvittavan tiedon luonteen ja laajuuden

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

... osaa rajata tiedontarpeen ja ilmaisee sen selvästi

- tutkimusongelman tai muu tiedontarpeen määrittely
- laatii tutkimussuunnitelman ja tiedontarpeeseen perustuvia kysymyksiä
- tutkii yleisiä tiedonlähteitä tutustuakseen paremmin aiheeseen
- rajaa tiedontarvetta tai muokkaa sitä löytääkseen hallittavissa olevan painopistealueen
- määrittää keskeiset käsitteet ja termit, jotka kuvaavat tiedontarvetta

... tunnistaa useita erityyppisiä ja eri formaatissa olevia mahdollisia tietolähteitä

- tietää, miten tietoa muodollisesti ja epämuodollisesti tuotetaan, järjestetään ja levitetään
- ymmärtää, että tietoa voidaan järjestää tieteenaloittain, mikä vaikuttaa siihen, miten tieto on saatavana
- tunnistaa mahdollisten eri formaateissa olevien aineistojen arvon (esim. multimedia, tietokanta, verkkosivut, tiedostot, ääni/näyttö, kirja)
- tunnistaa mahdollisten aineistojen tarkoituksen ja niiden kohderyhmän (esim. kansantajuinen vs. tieteellinen, nykyaikaan kuuluva vs. historiallinen)
- erottaa primaarit ja sekundaarit tiedonlähteet ja ymmärtää, miten niiden käyttö ja merkitys eroavat tieteenaloittain
- käsittää, että tietoa voi joutua kokoamaan suoraan alkuperäisistä lähteistä tai käsittelemättömästä aineistosta.

Esim. Jos tämän näkee ensimmäisen kerran, kuinka helposti tunnistaa tieteellisen lehden artikkeliksi?

Login: Register

Home Browse Search My Settings Alerts Help

Quick Search All fields Author

search tips Journal/book title Volume Issue Page Clear Go Advan

Social Science & Medicine
Volume 47, Issue 7, 1 October 1998, Pages 973-981

Font Size:

▶ Article

References

PDF (180 K)

Thumbnails | Full-Size Images

doi:10.1016/S0277-9536(98)00170-1

Cite or Link Using DOI

Copyright © 1998 Elsevier Science Ltd. All rights reserved

Living in a housing co-operative for low income women: Issues of identity, environment and control

Christine Wasylshyn^{a,*} and Joy L. Johnson^b

^a Nursing Department at Langara College, 100 West 49th Avenue, Vancouver, BC, Canada V5Y 2Z6

^b School of Nursing, University of British Columbia, Vancouver, BC, Canada

▶ Article Toolbox

- Download PDF
- E-mail Article
- Cited By
- Save as Citation Alert
- Citation Feed
- Export Citation
- Add to my Quick Links
- Permissions & Reprints
- Cited By in Scopus (6)

Relevant terms from this article NEW

Click for **Data Correlations**, **Clinical Trials** and more

Diseases | 5
arthritis
cerebral palsy

back injuries
food allergies

... pohtii, mitä kuluja ja hyötyä tarvittavan tiedon hankkimiseen liittyy

- selvittää tarvittavan tiedon saatavuuden ja päättää tiedonhakuprosessin laajentamisesta paikallisten aineistojen ulkopuolelle (esim. kaukolainausta, muissa paikoissa sijaitsevien aineistojen käyttö, kuva-, video-, teksti- ja äänimateriaalien hankinta)
- (opettelee uuden kielen tai muun taidon, joka tarvitaan...)
- (laatii realistisen kokonaissuunnitelman ja asettaa aikarajan)

... arvioi uudelleen tiedontarvetta ja tiedontarpeen laajuutta

- arvioi alkuperäistä tiedontarvetta selkiyttääkseen, muokatakseen ja täsmentääkseen ongelmaa
- perustelee päätöksiä ja valintoja, jotka liittyvät tiedontarpeeseen ja ongelmaan

2. Informaatiolukutaitoinen henkilö hakee tarvittavan tiedon tehokkaasti

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

... valitsee sopivimmat tutkimusmenetelmät tai tiedonhakujärjestelmät saadakseen tarvittavan tiedon.

- (tutkimusmenetelmät)
- perehtyy tiedonhakujärjestelmien aihealueeseen, sisältöön ja rakenteeseen
- valitsee (tutkimusmenetelmästä tai) tiedonhakujärjestelmästä tehokkaat tavat hankkia tarvittavaa tietoa.

... suunnittelee ja käyttää tehokkaita hakustrategioita

- määrittelee tiedontarpeeseen liittyvät hakusanat, synonyymit ja rinnakkaistermit
- valitsee tieteenalakohtaisen tai tiedonhakujärjestelmässä käytettävän asiasanaston
- laatii hakustrategian käyttäen valitsemansa tiedonhakujärjestelmän komentoja (esim. hakukoneiden/tietokantojen loogiset operaattorit, sanan katkaisu ja läheisyysoperaattorit ja sisäiset tiedonjärjestelytavat kuten kirjojen hakemistot)
- soveltaa hakustrategiaa useissa tiedonhakujärjestelmissä käyttäen erilaisia käyttöliittymiä ja hakukoneita, joissa on eri komentokielet, protokollat ja hakuominaisuudet

Esim. Google-haut

- from idea to market
from innovation to markets
- globalization effects on distribution channel strategies
- autonomian toteutuminen terveydenhuollossa
- eettiset ongelmat huoltajuuskiistoissa

Oppivat kyllä tietokantahakuihin pilkkomaan, esim.

- service innovation* AND commercial*
social innovation* AND commercial*
innovation* AND commercial*
- globalization AND distribution channel*
- itsemääräämi* AND terveydenhuol*
potila* AND itsemääräämi*
potila* AND autonomi*
personal autonomy AND patient*
personal autonomy AND health care
patient right* AND health care

Jotkut oppivat tällaisiakin hakulausekkeita:

- ("service innovation*" OR "social innovation*") AND commerciali*
- (itsemääräämi* OR autonom*) AND (terveydenhuol* OR terveystalv*)

(itsemääräämi* OR autonom*) AND potila*

"personal autonomy" AND (patient* OR health care OR health services)

Ja kuinka sitten käykään?

... hakee tietoa tietoverkkojen tai tietokantojen avulla käyttäen useita eri menetelmiä

- käyttää useita hakujärjestelmiä saadakseen eri muodossa olevaa tietoa
- käyttää useita luokitusjärjestelmiä ja muita järjestelmiä (esim. sijaintitietojärjestelmiä tai hakemistoja) paikantaakseen tietoaineistot kirjastossa tai löytääkseen ne paikat, joita voi konkreettisesti tutkia
- käyttää laitoksessa saatavana olevia erikoistuneita sähköisiä tai muita palvelumuotoja tiedon hankkimiseksi (esim. kaukopalvelu/artikkelien välityspalvelut, ammatilliset yhdistykset tai järjestöt, laitosten tutkimusyksiköt, julkishallinnolliset tietovarannot, asiantuntijat ja käytännön työtä tekevät henkilöt)

... muokkaa/tarkentaa hakustrategiaa tarvittaessa

- arvioi hakutulosten määrää, laatua ja relevanssia ratkaistakseen, tulisiko hyödyntää muita tiedonhakujärjestelmiä tai tutkimusmenetelmiä
- havaitsee hakutulosten puutteellisuudet ja puntaroi, tulisiko hakustrategiaa muokata
- toistaa haun käyttäen tarpeen mukaan muokattua strategiaa.

... poimii, tallettaa ja käsittelee tietoa ja käytettyjä tiedonlähteitä

- Valitsee eri tekniikoista sopivimman tiedon poimimiseksi (esim. leikkaa/liimaa, volokopiointi, skannaus...)
- kykenee erottamaan eri tiedonlähteistä peräisin olevat viittaukset ja tunnistaa eri lähteistä saatujen viitteiden eri osat
- (tallentaa kaikki asiaan liittyvät viittaukset tulevaa käyttöä varten)

3. Informaatiolukutaitoinen henkilö arvioi tietoa ja sen lähteitä kriittisesti ja liittää valitsemansa tiedon omaan tietopohjaansa ja arvojärjestelmäänsä

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

Informaatiolukutaitoinen henkilö arvioi tietoa ja sen lähteitä kriittisesti ja liittää valitsemansa tiedon omaan tietopohjaansa ja arvojärjestelmäänsä

- ... luo yhteenvedon , synteessin, vertaa, keskustelee, pohtii... yms.
- ... ilmaisee jäsennellysti sekä tiedon ja sen lähteiden arviointiin käytetyt kriteerit ja soveltaa niitä
 - tutkii ja vertailee eri lähteistä saatua tietoa arvioidakseen sen luotettavuutta, paikkansapitävyyttä, tarkkuutta, merkitystä, ajantasaisuutta ja näkökulmaa tai puolueellisuutta
 - tunnistaa ennakkoluulot, petoksen tai manipulaation
 - tunnistaa sen kulttuurisen, fyysisen tai muun kontekstin, jossa tieto on luotu, ja ymmärtää kontekstin merkityksen tiedon tulkinnassa

Pari esimerkkiä web-lähteiden arvioinnista

- *"Wikipedia ei ole tieteellinen artikkeli, mutta se antaa sentään jonkinlaisen mahdollisuuden aloittaa neulan etsimisen heinäsuovasta. Hakusanani olivat ilmeisesti myös huonoja, mutta en käyttäisi näitä hakualustoja tiedon etsimiseen muutoin kuin silloin kun a) olen asiantuntija aiheessa ja etsin ainoastaan erittäin spesifiä tietoa b) en tiedä yhtään mitään aiheesta, jolloin tutustuisin Wikipedian artikkeliin."*
- *Google palauttaa käytännönläheisempiä ja reaaliaikaisempia tietoa ja Scholar taas kirjallisuuteen, julkaisuun yms. lähteisiin perustuvia osumia, kuten tältä osin ja tässä tapauksessa voi olettaakin. --- "Jos investoija kääntyy anonyymien keskustelupalstan puoleen sijoituspäätöksissään on parempi ottaa aikalisä osakekaupankäynnistä."*

4. Informaatiolukutaitoinen henkilö käyttää yksin tai ryhmän jäsenenä tietoja tehokkaasti hyväkseen saavuttaakseen tietyn tavoitteen

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

5. Informaatiolukutaitoinen henkilö ymmärtää useita taloudellisia, oikeudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka liittyvät tiedon käyttöön, ja käyttää tiedonlähteitä ja tietoa eettisesti ja laillisesti oikein

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

"Students usually prefer the global searching of Google to **more sophisticated but more time-consuming** searching provided by the library, where students must make **separate searches** of the online catalog and every database of potential interest, after first identifying which databases might be relevant. In addition, not all searches of library catalogues or databases yield **full-text** materials, and NetGen students want not just **speedy answers**, but **full gratification** of their information requests on the spot."

(CIBER)

*Tuleeko opettamatta /ohjaamatta
/neuvomatta informaatiolukutaitoisia?*

*Mihin suuntaan tietojärjestelmämme
kehittyvät?*

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

www.uef.fi

Mitä ovat oppineet?

- *" Hakusanojen käytön opastaminen oli varmaankin kurssin parasta antia, samoin tietokantojen käyttö."*
- *" Olen oppinut myös käyttämään erilaisia hakutapoja ja hakusanojen käyttäminen on monipuolistunut."*
- *" Sanojen erilainen katkaisu eri hakukoneissa sekä asiasanojen löytäminen oli kaikkein antoisinta kurssilla."*
- *" Esille nousi monta pientä juttua joilla pysyin hankkimaan paremmin oikeanlaista tietoa. Perus hakulogiikan oppimisen lisäksi, arvostan erityisesti eri hakemistojen "knoppi" tietoa. Sellaisia pikku juttuja esim. joku nappi pohjassa saa eri tuloksia.."*
- *" En ennen tätä osannut hakea tietoa internetistä, varsinkaan en osannut hyödyntää etäkäyttöä."*

Mitä ovat oppineet?

- *"kurssin parasta antia on minulle ollut Nellin lisääntynyt käyttö ja hyvät vinkit hakusanojen käyttöön ja yhdistelemiseen"*
- *"lähden seuraavaa työtä tehdessäni etsimään tietoa mieluummin esimerkiksi Nelli -portaalista, koska pidin haun yksinkertaisuudesta ja ainakin tämän työn kohdalla hyvistä tuloksista."*
- *"Erityisesti aion suositella muille EBSCOa ja Nelliä, joiden kautta löysin itse todella hyvää materiaalia työtäni varten."*
- *" Minulle Nelli oli uusi tuttavuus ja se osoittautui varsin hyödylliseksi. Lisäksi tietokannoista Emerald oli sellainen josta ainakin minä löysin paljon hyviä artikkeleita ja aion varmasti käyttää näitä kahta jatkossakin. "*

Lähteitä

- Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa: Association of College and Research Libraries (ACRL) –organisaation standardin *Information Literacy Competency Standards for Higher Education* suomennos (2001):
<http://www.helsinki.fi/opiskelijakirjasto/hankkeet/arkisto/infoluku/osaamistavoitteet.htm>
- Information behaviour of the researcher of the future (CIBER, 2008)
<http://www.ucl.ac.uk/infostudies/research/ciber/downloads/ggexecutive.pdf>
- Edellisen tiivistelmä ja suomennos:
Käyttäjä 2.0 - myyttejä Google-sukupolvesta / Laila Heinemann
http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/tietolinja/0108/google_sukupolvi.html
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe200804301287>

